

#173

Motto: „Tempora mutantur“.

Villerts N. p. 108

Ješa ezera salu flora.

Ješa ezera salu flora.

Ješa ezers, jaunākos laikos bieži saukts arī par Eža ezēru, atrodas Rēzeknes apriņķī starp Bukmuižu, Andrupeni un Dagdu. Lieluma ziņā (1087 ha) pieskaitāms vidējiem. Garumā sniedzas 8 km, bet platākā vietā ap 4 km. Savu daudzo salu dēļ ezers ir viena no iemīļotākām tūristu vietām Latgalē. Varbūt tieši tālab literatūrā sastopamas ļoti nepareizas ziņas par ezerā esošo salu skaitu.

Nerunājot nemaz par Latgales dzejniekiem un dienas presi, kas parasti salu skaitu novērtē uz apaļu simtu, stipri pārspīlēti un pilnīgi patvaļīgi izdomāti skaitļi parādās arī nopietnos izdevumos. Konversācijas vārdnīcā salu skaitu nosaka uz 67. Par nožēlošanu man nav izdevies noskaidrot kā tik noteikts skaits iegūts. No šejienes šis skaitlis pārgājis tūristu literatūrā un parasti to visur lieto. Patiesais salu skaits ir uz pusi mazāks. Domājams, ka augšminētais skaitlis ir saklausīts no ezera apkārtnes iedzīvotājiem, kas beidzamā laikā salu skaitu novērtē uz 70, pie kam šajā gadījumā salām pieskaita arī visus sēklus, kur sauszeme nekad neparādās, bet virs ūdens rēgojās doņi un niedras, un pussalas.

Mežu dep-ta plānā, kas uzņemts 19 gadā, atzīmētas 32 salas. Jānogu salu pudurī viena diezgan paprāva (ap 0,2 - 0,3 ha) sala aizkaut kādas kļūdas nav uzņemta. Tad vēl kāda pussala pie Koku salas, ko arī ar zināmu piespiešanos varētu uzskatīt par salu, un kādā sēklī tieši ūdenī augoši kārklū krūmi. Varētu jau gadīties, ka labi pārmeklējot krasta tuvumā izdosies atrast vēl kādu ūdenī augošu krūmu. Bet ja to tūlīt sauksim par "salu", vai tad par salām nebūtu jāsauc

arī atsevišķas niedras, doņi un glīvenes? Es aprobežošos ar savām 35 salām, nepieskaitot šeit ne pussalas, ne sēkļus.

Salu nosaukumus lietoju tādus, kā tie atzīmēti Meža dep-ta plānā. Vietējie iedzīvotāji salu nosaukumus lieto vienīgi krievu valodā. Mērnieki tos tulkojuši latviski, pie kam pret dažiem tulkojumiem varētu celt iebildumus. Daudzām salām nosaukumu nav, citur atkal vairākām salām viens nosaukums. Toties nosaukumi doti daudziem sēkļiem (piem. - Jēkaba bārda), kurus zvejnieki izlieto tīklu izvilkšanai, pieskaitot arī tos salām.

Pats ezers ir diezgan nabadzīgs augiem. Piekrastes josla ir noaugusi niedrām (*Phragmites communis*) un doņiem (*Juncus effusus*), kam pievienojas vēl *Graphephorum arundinaceum*, *Potamogeton natans* un *Butomus umbellatus*. Tālāk no krasta nāk glīvenu joslas ar *Potamogeton luceus*, *P. perfoliatus*, *Myriophyllum verticillatum*, *Batrachyum cincinnatus*, vietām arī *Helodea canadensis*. Arī tālāk no krasta esošie sēkļi apauguši šiem pašiem augiem, atskaitot *Graphephorum*, kas vairāk uzticīgs krastam. Tāpat ar šiem augiem apjostas arī salas, kur tiem pievienojas arī *Acorus calamus*.

Tikai ezera N pusē, kur dziļi krastā iestiepjas līči pie bij. Annaņu sādžas un aiz Koku salas, ezers sācis pamazām aizaugt un šeit sastopami augi lielākā vairumā. Ūdens virsus kā noklāts ar *Nymphaea alba* un *Nuphar luteum* lapām un ziediem. Vietām veseli lauki sastāvoši no *Statiotes aloides* vai arī no *Myriophyllum*. Daudz šeit arī *Polygonum amphybium*, jau minētie *Helodea* un *Butomus*, *Sagittaria sagittifolia*, piekrastē *Ranunculus lingua*, un pa starpām *Lemna trisulca* un *Lemna minor*.

Mūsu ezeru salas bieži izrādījušās par dabīgiem augu rezervātiem, kas paglābūši sevī daļu no pirmatnējās floras. Lai gan šajā

ziņā nevaram viņu nozīmi pārspīlēt, jo, sevišķi kara laikā, salas bieži vien izcirstas, kālab varēja iet bojā agrākie vai ieceļot jauni salu iemītnieki. Tāpat kultūras postošais iespaids iedarbojās joprojām. Krastam tuvākās salas tiek pārvērstas lopu ganībās, kas stipri pārveido salas floru, bet derīgos vai skaistos augus (*Ulmus*, *Asperula odorata*, *Cypripedium*) apkārtējie iedzīvotāji ar skubu steidz iznīcināt. Tomēr salu flora dod zināmu nojēgu, kāda varēja būt mūsu dzimtenes veģetācija agrākos gadu simteņos.

Tieši Ješa salām Latgales floristi piegriezuši sevišķu vērību. Ja arī viņām nav veltīts atsevišķs apraksts, tad tomēr tās diezgan bieži apmeklētas. Lēmans savā darbā "Flora von Polnisch-Livland" vairākkārt norāda uz šīm salām kā dažādu retāku augu atrodnēm. Šā iemesla dēļ Latvijas laikā II no šīm salām ieskaitītas dabas rezervātos. Šajā sakarībā viņas apmeklēja arī asist. E. Jansona kungs, kas šeit atradis Latgales florai jaunu augu - *Dentaria bulbifera*.

Mana iepazīšanās ar šīm salām ir notikusi 1936. g. un 1937. g. vasarās. 1936. g. šeit pavadīju visu augustu, katru dienu apbraukā-dams nedaudz salas, kur sīki uzņēmu visu floru. 1937. g. apmeklēju šīs salas jūnijā un jūlijā īsaku laiku lai redzētu vēl agrāk noziedējušos augus un pārbaudītu iepriekšējā vasarā uzņemto augu sarakstus. Protams - šis laiks ir daudz par mazu, lai mans saraksts varētu pretendēt uz absolūtu pilnību. Tāpat kā liels trūkums manam darbam jāatzīmē tas, ka nekad neesmu šīs salas redzējis pavasarī - maijā, caur ko varēja pārliecināties par nepamanītiem daži interesanti augi.

Apskatītās 35 salas stipri atšķirīgas pēc sava lieluma, at-tāluma no krasta un reljefa. Viss tas, bet sevišķi reljefs, iespai-do salu veģetāciju. Ja pa visām salām kopā esmu atradis nepilnus 200 ziedaugus, tad 2/3 no šī skaita ir atrodamas vienā pašā Siena

salā. Mazākās un vienumlākās salās turpretim sugu skaits nepārsniegs 10.

Katra sala, kā lielās tā arī vismazākās, ir apjostas ar šaurāku vai platāku niedrāju joslu. Dažreiz niedras un doņi saauguši tik cieši, ka grūti ar laivu tām cauri izlausties. Parasti šīs joslas sastāv vienīgi no *Phragmites communis* un *Juncus effusus*. *Graphephorum amudinaceum*, kas sastopams krastmalas niedrājā, šeit iztrūkst. Retāk ezera pusē niedru joslai pievienojas *Potamogeton natans*, *Polygonum amphybiun* vai *Myriophyllum verticollatum*. Niedru jostas iekšpusē - pašā salas krastā dažkārt aug *Acorus calamus*.

1936. g. augustā, kad ezera ūdens līmenis bija zemāks, ap salām bija vērojama šaura atsegta smilšu josla, klāta oļiem un gliežņvākiem. Šai joslā vienmēr bija sastopami *Ranunculus reptans*, *Juncus bufonius* un *Carex Oederi*. 1937. g. jūnijā ūdens bija augstāks, tādēļ neredzēju atsegtu smilšu joslu ar minētiem augiem.

Tikai tagad sākās īstā salas teritorija ar mitrumu mīlošiem krastmalu augiem. Izkāpjot krastā kā pirmie acīs duras *Lycopus europaeus*, *Lythrum salicaria*, *Lysimachia vulgaris* un papārde *Aspidium thelypteris*. Parasti tiem seko *Ulmaria pentapetala*, *Stachys palustris*, *Comarum palustre*, *Galium palustre* u.c..

Ja sala ar ezera līmeni ir gandrīz vienā līmenī, kā tas ir ar salu "F" un citām Jāņogu salu grupai piederošām, tad salā vēl augs kādi *Salix* krūmi, *Alnus glutinosa* un *Ribes*. Pārējie koki un krūmi jau vēlās augstākas un ne tik mitras salas.

Tajās salās, kas ievērojami paaugstinātas, ierodas krastmalu un jauktu mežu augi. Šeit zem *Tilia* un *Prunus* padus krūmiem, var lielā daudzumā satikt *Hepatica triloba*, *Lathyrus pratensis* u.c..

Jo lielāka pati sala, jo lielākas augsnes dažādības un līdz ar to arī iespējamais sugu skaits. Atsevišķo salu īpatnības un augu izplatību jāapskata raksturojot katru salu un interesantākos augus atsevišķi.

Atsevišķās salas apskatītas tādā kārtībā, kādā tās apbraukātas 1937. g. vasarā.

I. M. Teļu sala

Šī sala atrodas vistuvāk pie Bukmuižas. Neliela, zema. Stipri noaugusi krūmiem. Ir tikai visparastākie koki un krūmi. No zāļu augiem raksturīgi mitraudži. *Ulmaria pentapetala*, *Lysimachia vulgaris*, *Lythrum salicaria*, *Lycopus europaeus*, *Scutellaria galericulata*. Pārlicīgais šlapjums neļauj citiem augiem ieviesties.

Ia. Starp Mazo un Lielo Teļu salu atrodas tieši ūdenī augoši koki. Blakus kokiem ūdens dziļums ir līdz ceļiem. Tomēr uz *Alnus glutinosa* un *Salix* sp. saknēm satupinātām zemēm ir izveidojusēs vietām velēna, kas apaugušas ar *Calla*, *palustris*, *Scutellaria galericulata*, *Comarum palustre*, *Iris pseudacorus*. Te pat aug arī kāda *Picea exselsa*, *Ribes nigrum*, *Betula pubescens* un *Populus tremula*. Šie koki aug attālu viens no otra, pie kam starp tiem visur atklājās vaļējs ūdens.

2. Lielā Teļu sala

Vairākkārt apmēros pārsniedz M. Teļu salu. Vidus augstāks kā malas. Tālab te liela augu dažādība. Šeit aug *Betula verrucosa*, *Alnus incana*, *Evonymus verrucosus*, daudz *Tilia parviflora*, *Acer platanooides* u. c. Bez *Hepatica triloba*, *Convallaria majalis* un *Lathyrus vernus*, kas raksturīgi paaugstinātām salām, te sastopams arī *Digitalis ambigua* un *Humulus lupulus*. Augiem šī sala ir diezgan ba-

gāta. Vienīgā sala, kur aug *Moehringia trinervia*.

3. Kromanovas sala

Nosaukums radies no tuvējās sādžas. Visas šīs trīs salas ir tuvu kopā, tālab arī daudz kopēju augu, bet ir arī atšķirības. Šajā salā daudz ievu un irbenāju. Aug *Circaea alpina*, kas bez tam vēl sastopama tikai Lielā salā, *Epipactis palustris* un *Listera ovata*. Trūkst tomēr daudzu L. Teļa salā sastopamu augu, kā *Agrimonia eupatoria*, *Astragalus*, *Campanula persicifolia*, *Centaurea jacea*, *Hepatica*, *Humulus*, *Majanthemum*, *Mercurialis*, *Primula*, *Verbascum nigrum* u. c., par *Digitalis* un *Moehringia* nemaz nerunājot. Daļēji tas izskaidrojams ar reljefu, jo Kromanovas sala vidū nav tik paaugstināta. Tomēr visu šo augu iztrūkumu tā izskaidrot nevar. Savukārt L. Teļa salā var atrast pilnīgi piemērotas vietas, lai tajā augtu *Circaea*, *Listera* un *Epipactis*.

4. Kupra sala

Nosaukumu dabūjusi no lielā paaugstinājuma vidū. Viena no skaitstākām salām. Arī augu bagātība liela. Ļoti daudz liepu. *Lonicera*, *Acer*, *Rosa cinnamomea*, *Viburnum*, *Evonymus verrucosus*, *Prunus* u. c. krūmu. Šeit sastopams arī retais krūms *Cotoneaster integerrima*, kas uz citām salām atrodams gan lielākā skaitā. Trūkst daudzu iepriekšējās salās minēto augu, bet toties no jauna nāk klāt *Pulmonaria*, *Veronica ten^{uc}erium*, *Gnaphalium dioicum*. Sala ļoti cieši noaugusi, tālab daudz ēnu formu. Neizprotamu iemeslu dēļ trūkst *Corylus*.

5. sala "F"

Ietilpst jāņogu salu grupā. Atsevišķa nosaukuma nav. Var no-
derēt kā laba zemo salu raksturojums. Dažas Salix sugas, Alnus
glutinosa un Ribes nigrum - tas viss no krūmiem. Zāļaugi - Lyth-
rum, Lysimachia vulgaris, Ulmaria pentapetala, Comarum, Scutellaria.
Vēl pāris mitraudžu, un tas ir pilnīgs salas floras apraksts. Ļoti
zema un nepatīkama.

6. sala "X"

Šī sala mežniecības plānā nav atzīmēta, lai gan lielāka kā
iepriekšējā. Zāļu augi ir tie paši, kas salā "F", bet no kokiem un
krūmiem nāk klāt Betula pubesceus, Rubus idaeus, Rosa, Frangulus,
Sorbus, Juniperus, Picea u.c.. Zema un mitra kā iepriekšējā.

7. sala "F I"

Maza saliņa, blakus Jāņogu salai. Arī nav atzīmēta mežniecības
plānā. Vai to uzskatīt par atsevišķu salu, vai pieskaitīt Jāņogu
salai - tā ir garša salieta. Esmu atradis tikai 5 ziedaugus: Alnus
glutinosa, ~~Salix~~ Salix aurita, Salix _____, Lysaimachia vulgaris
un Lythrum salicaria. Šī sala ir viena no zemākām. Kārkli aug tie-
ši ūdenī, kālab ar laivu piebraukt nevar.

8. Jāņogu sala

Diezgan paliela sala. Pret Bukmuižu vērstašais gals šaurs un zems.
Otrs gals platāks un augstāks. Zemākās vietas tikpat nabadzīgas au-

giem kā 3 iepriekšējās salās. Augstākās vietās nāk klāt Tilia, Quercus, Fraxinus (mazs), Lonicera. No zāļu augiem ierodas: Polygonatum multiflorum, Paris quadrifolia, Aegopodium, Anemone nemorosa, Stellaria holostea, Geum rivale, Convallaria, Lathyrus vernus un nedaudz Hepatica. Šeit parādās arī Melica nutans un Dactylis glomerata.

9. sala "H"

Šaura bet diezgan paaugsta sala. Tālab samērā liela augu bagātība. Bez parastiem kokiem šeit sastopams Erythronium, Rhamnus, Viburnum, Lonicera. Salas augu sabūve labi raksturo Rubus saxatilis, Selinum, Phyteuma, Convallaria, Melica un Hypericum perforatum.

10. sala "G"

Parastie koki, ieskaitot Tilia un Quercus. Sala samērā zema. Interesantākie zāļu augi - Mercurialis un Inula.

II. Siena sala

Viena no lielākām un skaistākām salām. Augiem sevišķi bagāta. Šeit sakopoti ap 2/3 no visiem salās atrodošajiem augiem. Salas W nogāze ir stāvāka, sevišķi S galā. Šeit zem lielajiem kokiem (liepām, ošiem, ozoliem, bērziem) aug skaisti Cotoneaster integerrimus un Erythronium verrucosum eksemplāri. S galā ir vairāki klajumiņi, kur aug dažādi zāļu augi. Te diezgan lielā skaitā paglābušies Digitalis ambigua, Polemonium coeruleum, daudz Stachys betonica, Ver-

bascum nigrum, Valeriana officinalis, Phyteuma spicata, Capanula persicifolia, C. rapunculoides, Angelica silvestris u.c.. Salas nogāzē W pusē noaugusi ar Scorzonera humilis un Hypochoeris. Šajā nogāzē 1936. un 1937.g. pavasaros vietējā ārstē atradusi ziedošus Cypripedium calceolium. Par nožēlošanu abus gadus šis augs norauts līdz saknei. Nākošā pavasarī gatavojas pat izrakt ar visu sakni. Šis augs, acīmredzot, tiks šeit galīgi iznīcināts. No šī salā sastopamiem augiem vēl varētu minēt Succisa pratensis, Knautia arvensis, Centaurea scabiosa, Molinia coetulea, Veronica teturium, Viola mirabilis, Primula officinalis, Lathyrus silvestris un daudz citus.

12. Liepu sala

Liepu sala stipri zemāka par Siena salu. Skaistuma un augu bagātības ziņā ne tuvu nevar sacensties ar pēdējo. Tomēr mazliet paugstinātā E daļā krūmājos slēpjas kāds augs, kas šai salai piedod izcilus nozīmi visā Latgalē. Šeit atrodams diezgan lielā eksemplāru skaitā Dentaria bulbifera, ko kā pirmais atklāja tikai pirms pāris gadiem asist. Edv. Jansona kungs. Liepu sala un Aņama pussala ir vienīgās šī auga atrodnes visā Latgalē. Lehman, kas labi pazinis Ješa ezera salu floru, par šī auga atrašanos nekā nezina. Viņš uzskata to kā Latgalē neesošu.

Salā liela koku bagātība, bet trūkst Betula verrucosa un Cotonaster. No zāļu augiem daudz Phyteuma, Viola mirabilis, Lathyrus vernus, Ranunculus carsubicus, bet sevišķi daudz Pulmonaria officinalis. Uzkrītoša ir Hepatica triloba iztrūkšana šī salā, lai gan tā ir pilnīgi piemērota šim augam, tajā ir daudzi ar Hepatica kopā augoši augi, un Hepatica ir atrodams visās apkārtējās salās.

Augsnes apstākļiem *Hepatica* iztrūksšana nav izskaidrojama.

I3. L. Apaļā sala.

Reljefa ziņā vidēji paaugstināta. Augiem vidēji bagāta, bet trūkst tieši interesantāko, blakus salās esošo augu. No kokiem iztrūkst priede, egle un baltalksnis, bet ir *Betula verrucosa*. No zāļaugiem trūkst *Paris quadrifolia*, *Phyteuma* un, tāpat kā Liepu salā - *Hepatica*. Ir *Aegopodium*, *Lathyrus vernus*, *Convallaria*. Interesantākais ir *Veronica tenacrium*.

I4. M. Apaļā sala

Netāļu no L. Apaļās salas. Maza, bet ar līdzenu, stingru pamatu, kas paceļas ap 30 cm virs ūdens. Koki: *Alnus glutinosa*, *Betula verrucosa* (!), *Frangula alnus*, *Juniperus*, *Picea* (maza), *Populus*, *Salix cinerea*. No zāļaugiem tikai *Ulmaria*, *Lysimachia vulgaris*, *Galium palustre*. Bez tam vēl paparde.

I5. sala "J"

Virš ūdens paceļas tikai dažus dcm, bet sausa, kālab, blakus samērā lielai koku dažādībai, aug *Paris*, *Polygonatum multiflorum*, *Rubus saxatilis*. Savādā kārtā iztrūkst *Rosa*, *Tilia* un *Hepatica*. Ir atrasta *Listera ovata*.

I6. Zujek IV.

Neliela, vidū paaustināta, tālab skaista un augiem bagāta sala. Nelielā daudzumā šeit sastopami *Cotoneaster intergerrima* un *Evony-*

mus verrucosus. Vislielāko ievērību gan šī sala pelna ar daudzajiem *Cornus sanguinea* krūmiem. Vietām tie visus citus augus izspieduši un veido tīraudzes. Tādās vietās tie arī bagātīgi zied. Vispār šī sala ļoti cieši noaugusi un atrodamas daudzas ēnu formas. Arī zāļaugu dažādība liela: *Lathyrus vernus*, *Rubus saxatilis*, *Anemone*, *Hepatica*, *Convallaria*, *Acataea*, *Polygonatum multiflorum*, *Phyteuma*, *Verbascum nigrum* u.c..

17. M. Kaļina sala.

Arī neliela, bet augiem bagāta sala. Liela koku dažādība. Ir arī *Cotoneaster*, *Evonymus verrucosus*, *Betula verrucosa* un samērā lielā skaitā *Alnus incana*, kas vispār salās ir maz. Zāļaugi visumā tādi paši kā iepriekšējā. Kā salām neparasts augs jāmin *Tussilago farfara*. Domājams ka tas pārnācis no krasta caur tuvumā esošo L. Kaļina salu.

18. Enkuņa sala.

Vidū vairākus metrus virs ezera līmeņa. Tādēļ augiem bagāta sala. Ir *Cotoneaster*, *Evonymus verrucosus*, *Alnus incana*. Zāļaugi: *Lathyrus vernus*, *Rubus saxatilis*, *Melampyrum nemorosum*, *M. pratense*, daudz *Pulmonaria officinalis*. Ir *Rubus corylifolius*.

19. Koku sala.

Diezgan liela, bet zema, vietām stipri ūdenaina, krasti aizauguši un tālab grūti pieejama sala. Iztrūkst skuju koku, *Cotonea-*

ster, *Betula verrucosa* un *Alnus incana*. Sala slapja, tādēļ zāļaugu maz. Sausākās vietās: *Convallaria*, *Vaccinium myrtillus*, *Rubus saxatilis*. Šeit atrasts arī *Lycopodium*.

20. "Koku sala A".

Mežniecības plānā nav uzņemta. Tuvu pie krasta - šķir tikai dažus metrus plata dubļu pelķe. Tālab var arī neuzskatīt par salu. Ļoti zema un slapja. Noganīta govīm. Visa sala noaugusi alkšņiem: *Alnus glutinosa* un *A. incana*. Ir tikai pāris *Salix pentandra* krūmi. Citu koku un krūmu nava. Slapjai augsnei piemēroti zāļaugi: *Acorus*, *Caltha*, *Ulmaria pentapełala*, *Comarum*, *Galium palustre*. Tikai nedaudzi no krasta ievazāti ruderalaugi: *Taraxacum*, *Lappa officinalis*, *Urtica dioica*.

21. L. Kaļina sala.

Pieder privātam saimniekam. Viena no lielākām skaistākām salām. Salas W galā ap 2 m augsta krauja. Tā noaugusi skaistiem *Cotoneaster* un *Evonymus verrucosus* krūmiem. Koku bagātība un dažādība liela. Ir pat kāds liels *Ulmus* eksemplārs. Salas W galā ir nelieli klajumi, kas apauguši dažādiem zāļaugiem: *Verbascum nigrum*, *Astragalus glycyphyllos*, *Galium boreale*, *Inula*, *Hypericum* u.c.. Sala pieiet tuvu krastam. Tās īpašnieks to izmanto ganībām (govis pārceļ laivās). Varbūt šeit tādi elementi, kas citās salās nav atrodami, kā *Tussilago*, *Plantago major*, *Phleum*, *Chrysanthemum leucanthemum* u.c.. Šeit aug arī *Calluna vulgare* un *Epipactis latifolia*.

22. Repišče.

Nosaukta tuvējās sādžas vārdā. Liela, augiem bagāta sala. No krūmiem jāmin *Cotoneaster* un *Evonymus verrucosus*. Ir arī daudz zāļaugi: *Phyteuma*, *Selinum*, *Paris*, *Rubus saxatilis*, *Convallaria*, *Lathyrus vernus*. Arī *Hepatica*, kas blakus esošā Liepu salā nemaz nav, šeit ir diezgan lielā skaitā. Atrasta arī *Listera ovata*.

23. Vilkaaste.

Šaura gara sala, kas tiesām savu nosaukumu pelnījusi. NW galā paugstināta. Šeit uz krauju aug skaisti *Cotoneaster* īpatņi. Koku bagātība vidēja. Bagātāka jau ar zāļaugiem. Arī šeit saduramies ar cietzemes ietekmi. Par tādu būtu jāuzskata *Dactylis glomerata*, *Vaccinium myrtillus*, *Pimpinella saxifraga*, *Stellaria media*. No interesantākiem augiem varētu minēt: *Pulmonaria*, *Succisa pratensis*, *Origanum vulgare*, *Selinum*, *Phyteuma*, *Mercurialis*. Krauja apaugusi ar *Scorzonera humilis* un *Hypochoeris*. Vienīgā sala, kurā atradu *Rosa elliptica*.

24. Zujek III.

Maza salīņa ezera pretējā malā. Līdzena, bet ne slapja. Augiem diezgan nabaga. Koki: *Alnus glutinosa*, *Betula pubesceus*, *Salix* 2 sp. *Rhamnus*, *Frangula*. Zāļaugi: *Rubus saxatilis*, *Scrophularia*, *Melica*, *Melampyrum nemorosum*, *Lathyrus pratensis*. 1936.g. atradu lielākā skaitā pārveidotu *Scrophularia*.

25. Zujek II.

Blakus iepriekšējai salai. Lielāka un augstāka. Tālab stipri bagātāka augiem. Liela koku dažādība. Ir Cotoneaster, Evonymus verrucosus, Salix 4 sp.. Arī zāļaugi kā citās salās ar paaugstinātu reljefu: Hepatica, Campanula persicifolia, C. repunculoides, Verbascum nigrum, Melampyrum nemorosum, M. pratense, Lathyrus vernus u.c..

26. Milas sala.

Viena no mazākām salām, zema, bet ne slapja. Augu maz: Betula, Alnus, Salix, Populus, Rhamnus. Zāļaugi: Lathyrus pratensis, Rubus saxatilis, Vicia cracca, Ranunculus flammula un parastie krasta augi.

27. Zujek I.

Blakus Milas salai ar līdzīgu reljefu, bet stipri lielāka, tālab agu vairāk. Koku un krūmu diezgan daudz, bet trūkst Cotoneaster, kas mīl pakalnus. Zāļu augi: Rubus saxatilis, Convallaria, Geum rivale, Verbascum nigrum, Melica, Valeriana.

28. L. Aitu sala.

Liela, vietām krietni paaugstināta sala, kālab arī liela augu dažādība. Ir Cotoneaster un Evonymus. Tilia, Quercus, Betula pubescens, Picca, Rhamnus, Lonicera, Viburnum u.c.. Zāļaugu daudz: Hepatica, Convallaria, Geum, Centaurea scabiosa, Inula salicina, Organum, Melampyrum nemorosum, Succisa pratensis, Campanula, Stachys betonica, Viola mirabilis u.d.c..

29. M. Aitu sala.

Daudz mazāka un arī zemāka kā L. Aitu sala. Augu maz. *Alnus*, *Salix*, *Betula*, *Tilia*, *Quercus* u.c.. Zāļaugi: *Lythrum*, *Lysimachia*, *Rubus saxatilis*, *Melampyrum nemorosum*, *Convallaria* u.c..

30. Jeršovka.

Apdzīvota, pilnīgi atmežota sala. Dala ezeru 2 daļās, jo stiepgas gareniski pāri ezera iežmaigai. Vietējie zemnieki stāsta, ka agrāk sala abos galos ar tiltiem bijusi savienota ar cietzemi, un pāri salaigājis ceļš. Tas gan liekas maz ticami. Gar pašu piekrasti palikuši atsevišķi koki un krūmi. Var vēl atrast dažus *Cotoneaster* un *Evonymus* krūmus. Ir *Tilia*, *Fraxinus*, *Quercus* u.c.. Druvas un pļavas visvairāk iespaidojušas zāļaugus. Šeit sastopam raksturīgus pļavu augus: *Alchemilla*, *Orchis augustifolia*, *Phleum*, *Trifolium repens*, *Menyanthes* u.c..

31. Lielā sala.

Višlielākā sala, platība 1,9 ha. Sala klāta ar lielu mežu. Vidū jaunsaimniecība. Koki tādi pat kā citās salās. Mežā galvenokārt skuju koki. Mežā zemsedze kā apkārtējos mežos: *Vaccinium myrtillus*, *Oxalis*, *Fragaria* (Moschate?), *Pteris aquilinum*, *Dryopteris*, *Circaea alpina*.

Tāpat kā Jeršovkā, arī šeit lauki iespaidojuši augusab-
Euphrasia un *Alchemilla* uzskatāmi par

No jauna nāk klāt *Eupatorium cannabinum*, *Chrysosplenium alternifolium*. Andrupenes mežzinis esot agrākos gados šeit zem ošiem,

tūlīt aiz jaunsaimniecības, atradis *Asperula odorata*. To esot parādījis vietējiem iedzīvotājiem, un tie braukuši uz salu pēc šī augs, kur ievākuši maisiem. Man tomēr viņu atrast neizdevās. Lēmans norāda uz šo salu kā Carex remota atrodni.

32. Apšu sala.

Faliela sala, stipri noaugusi krūmiem. Vienīgā sala, kurā uzgāju lielāku daudzumu *Ulmus*. Tie paši gan krūmveidīgi - izstīdzējuši. Lapu koku liela dažādība. Trūkst tikai *Catoneaster*, kas aiz Jersovkas vairs neparādās.

Zāļaugi: *Hepatica*, *Pulmonaria*, *Convallaria*, *Phyteuma*, *Mercurialis*, *Viola mirabilis* u.c..

33. Kārklū sala.

Augu ziņā diezgan līdzīga iepriekšējai, bet drusku nabadzīgāka. No kokiem iztrūkst *Ulmus* un *Tilia*. Zāļaugi visumā tie paši.

34. sala "A".

Šī sala, tāpat kā nākošā, atrodas ezera pašā pretējā galā. Zema, tuvu krastam. Tālab apkārtnes zemnieki izlieto ganībām, kas stipri ietekmē veģetāciju. No lapu kokiem šeit visievērojamākie ir lieli *Rhamnus* sugas koki, kas sasniedz 35 - 40 cm diametrā un ap 10 m lielu augstumu. Liekas ka vietām vairāki stumbri saplūduši kopā. Stumbrs ēuskveidīgi sagriezie pats ap savu asi. Iepriekšējās salās ir tikai nelieli *Rhamnus* krūmi, kas nepārsniedz augstumā 2 m. Pārējo koku ir diezgan liela dažādība, bet pilnīgi trūkst *Tilia*,

Lonicera, Evonymus.

Zāļaugus raksturo Lythrum, Lycopus, Scutellaria, daži bēdīgi Paris un Geum eksemplari.

35. Šaurā sala.

Vēl tuvāku krastam un tālab vairāki cietusi no lapiem. Augiem nabagāka. Arī šeit ir lieli Rhamnus koki. Vienīgā sala, kurā parādās Salix repens. Koku maz. Maz arī zāļu augu. Potentilla anserina, Parnassia, Plantago un Trifolium repens norāda uz krasta tuvumu.

Pabeiguši atsevišķo salu apskatu, piegriezīsimies mazliet ezerā apkārtnes florai.

Vairums ezeram pieguļošā apkārtne ir atmežota un apstrādāta. Ezeram tieši piekļaujas pļavas vai krūmāji. Tieši pie Bukmuižas ezeram piekļaujas pamitra kūdraina pļava, kas tagad nosusināta un pārvērsta tirgus laukumā. Šeit, starp daudziem pļavu augiem, aug Eriophorum polystachium un, ceļa malā, Tragopogon pratensis un Gentiana amarella. Pussalā aiz skolas, kas pieder Zaķu māju (Zaičik) saimniekam, ezeram piekļaujas mitra pļava, kur lielā daudzumā aug Orchis maculata un O. augustifolia. Augstākās un zemākās vietās diezgan lielā daudzumā Stachys betonica.

Tūlīt aiz Zaķīša pussalas ezerā iestiepjas cita, botaniskā ziņā daudz interesantāka, - Aļamā pussala (Pachotņik). Šeit krasts pa ceļas ar stāvu, ap 2 m augstu krauju, kas kā radīts Cotoneaster krūmiem. Tie šeit atrodas lielā vairumā un sevišķi skaistos eksemplāros. Kopā ar viņiem novietojušies arī Evonymus verrucosus, kas arī jūtas šeit labāk kā salās, jo vairāk pieietama gaisma. Te Evonymus arī labprāt fruktificē, kā mēr salās, domājams - lielās ēnas nomākti

nomet ziedus neaizmetušos. Pussalas mugura noauguši parastiem kokiem un krūmiem, pie kam pirmo vietu ieņem *Tilia* un *Corylus*.

No zāļaugiem te visvairāk *Hepatica*, *Convallaria*, *Stellaria holostea*, *Viola mirabilis*. Bet botaniskā ziņā šo pussalu ievērojamu dara divi citi augi: *Sanicula europaea* un *Dentaria bulbifera*. Abus šos augus šeit pirmais konstatējis Edv. Jansona kungs. *Dentaria* bez tam vēl sastopama Liepu salā, par ko jau minēts. Citur viņa Latgalē nav konstatēta. *Sanicula* tuvākā atrodne ir Pīleru birze.

Pīleru ozolu birze atrodas šai pašā ezera krastā, pašā ceļa malā, ap 4 km no Bukmuižas. Šeit aug veci lieli ozoli, kālab tā iemīļotatūristu vieta. Pamežā daudz lazdu. Zemsedzē *Stellaria holostea*, skaisti *Alchemilla pratensis* eksemplari, *Luzula pilosa* un jau minētā *Sanicula europaea*, kas šeit atrodama lielākā skaitā kā Arāmā pussalā. Vairākdesmit eksemplaros atradu arī šeit saprofitējošo orchideju - *Neottia nidus avis*. Lēmans norāda uz šo birzi kā *Rosa mollis* Sm atrodni. Man viņu šeit neizdevās atrast, bet atradu gan drusku tālāk, pie kam daudz lielākā īpatņu skaitā. Patiesībā tā ir *Rosa pomifera*. Pēc Lēmana šeit aug arī *Ribes grossularia*.

Tālāk ezera malā aug daži *Sambucus racemosa* krūmi, kas Ješa ezera salās neparādās, lai gan sastopams Ludzas ezera salās. Tālāk ezera krasts ir apstrādāts un nekā interesanta augu ziņā neuzrāda.

Pretējā pusē, ap ½ km no Bukmuižas - iepretim salai Kromonovai, ezeram piekļaujas egļu mežs ar *Lycopodium clavatum*, *Goodyera repens* un, mitrākās vietās, *Circaea alpina*. Domājams - no šejienes pēdējais arī nokļuvis tuvējā Kromanova salā.

Vēl jāpakavējās pie atsevišķo augu sadalījumu pa salām, mēģinot izprast šo sadalījumu no augsnes apstākļiem.

Acer platanoides - sastopams visās lielākās salās, ja tikai tās nav pārāk zemas un mitras. Nav izprotama viņa iztrūkšana Rēpīšes un L. Aitas salā, bet tam, jādūmā, ir gadījuma raksturs.

Achillea millefolia - atrasta 5 salās, kur atsevišķi gaismas apspīdēti laukumiņi un nav pārlicēgi mitrs.

Actaea spicata, Anemone nemorosa abu izplatība diezgan paralela - visās lielākās, ne pārāk mitrās salās.

Alnus glutinosa ir neiztrūkstoša koks visās salās. A. incana tikai pusē no salām. Pie tam arī skaita ziņā A. incana paliek tālū atpakaļ.

Asperula adorrata pats neesmu redzējis, bet par viņas atrašānu Lielā salā stāstīja Andrupenes mežzinis. Pēc tam tiku meklējis šo augu pēc viņa norādījumiem, bet bez sekmēm.

Astragalus glycyphyllos - tikai 4 salās, kur paaugstināts reljefs. Arī parasti mīl pakalnus.

Betula pelna, lai pie tā pakavētos drusku ilgāki. B. pubescens un B. verrucosa atšķiršana sagādāja zināmas grūtības. Bieži gadījās īpatņi, kas uzrādīja intermediāras iezīmes. Vai te lieta grozījās ap bastardiem vai sevišķām B. pubescens rasēm - nezinu. Visos gadījumos, kur verrucosa raksturs nebija pilnīgi skaidri redzams, koks tika skaitīts kā pubescens. Tālab, pārkontrolējot, verrucosa izplatība varētu izrādīties lielāka. Visumā verrucosa ir daudz mazāk salās sastopams kā pubescens.

Calluna vulgaris tikai L. Kaļina un Lielā salā, kam abām meža raksturs.

Circaea alpina tikai Kromanova un Lielā salā.

Cornus sanguinea - salā "ZujekIV", bet šeit ļoti lielā eksemplaru skaitā. Atrast kauzālu izskaidrojumu, kālab šis krūms nav izplatījies arī citās salās, būs grūti. Domājams ka te, tāpat arī ar daudz citiem augiem, galvenais noteicējs ir gadījums. Putni atnesuši sēklas kamēr sala vēl nebijusi noslēgta ar augu segu un tas šeit ieaudzies. Pārējās salās, kaut arī augsna tur tik pat laba, nav izdevies pāriet, jo tās jau bijušas aizņemtas citiem augiem. Salas izeērtot, augu sega varētu atkal mainīties. Lēmams par viņa atrašanos salās nemin.

Corylus avellana - sastopams 9 piekrastes salās. Trūkst pat lielākās un skaistākās salās, ja tās atrodas tālāk no krasta. Iespējams ka izplatīšanos apgrūtiņa sēklu lielums un smagums. Daudz ir pussalās un Pīļeru ozolu birzē.

Cotoneaster integerimus - ir II salās un Aņamā pussalā. Parsti aug kraujās, sevišķi ja tās apspīd saule. Lēmanis viņus novērojis tikai uz 2 salām. Citur Latgalē nav konstatēts. Pēc L. domām sēklas ievazājuši gājputni.

Cypripedium calceolus - 2 vasaras novērota Siena sala. Pats neesmu redzējis, bet augu atraduši ārste un pastmeisters, kas studējis lauksaimniecību. Par nožēlošanu āugam draud iznīcināšana skaisto ziedu dēļ. Šis augs Latgalē diezgan rets.

Dentaria bulbifera - Liepu salā un Aņamā pussalā. Vienīgā atrodne Latgalē. Atklājis Edv. Jansona kungs.

Digitalis ambigua - lielā skaitā (vaikāk kā 100 eks.) aug Siena salā. Sevišķi mīl retākus krūmājus. Šo augu šais salās atzīmējis Lēmanis. Bez tam esmu redzējis viņu Adamovas ezera salās un Ančupanu kalnā. Nedaudz īpatņu arī L. Teļa salā.

Epipactis latifolia - atrasta L. Kaļina salā.

Epipactis palustris - Kromanovas salā.

Eupatorium cannabinum - Lielā salā aiz jaun-
saimniecības (mitrā vietā pie ošiem). Pēc Lēmaņa agrāk bijis vairā-
kās salās. Latgalē parēts.

Evonymus verrucosus - 17 salās, bez tam pus-
salās un krastā. Bieži tomēr salās nīkuļo, jo parāk nomākti no citu
koku un krūmu ēnas.

Fragaria moschata - pēc Lēmaņa esot salās.
Neesmu atradis.

Galium boreale - 3 sālās, bet īpatnēji izveidoti,
ļoti lielām lapām, gaļi - vijīgi.

Hepatica triloba - III salās. Neizprotama ir
ši auga iztrūkšana Kromanovas, L. Apaļā, Enkura, Vilku astes, bet
sevišķi Liepu salās.

Moehringia trinervia - tikai L. Teļu salā.

Pulmonaria officinalis - 9 salās. Pēc
Lēmaņa vienā salā. (Spriežot pēc apraksta - Liepu) konstatēta īpaša
variētate - var. maculata Achshs., kas aprakstīta arī kā suga - P.
sacehartata Schmidt.

Rosa cinnamomea - gandrīz visās salās. Vilka
astes salā varierāte - elliptica. Latvijā reta (pēc doc P. Galenie-
ka norādījumiem. (Lietot vārdu R. pomifera).

Rosa mollis Smith (R. pomifera Herrm), no kuŗas Lē-
manis atradis 3 krūmus, Pīļeru birzī neesmu redzējis. 1936.g. va-
sarā redzēju šos augus Bukmuižas - Andrupenes un Rezeknes ceļa malā
(līdz Ūdrāju sādžai) kopskaitā vairāk kā 20 krūmu, no kuŗiem daži
bija sevišķi lieli un pilni augļiem. 1937.g., ceļu labojot, tieši

skaistākie bija iznīcināti.

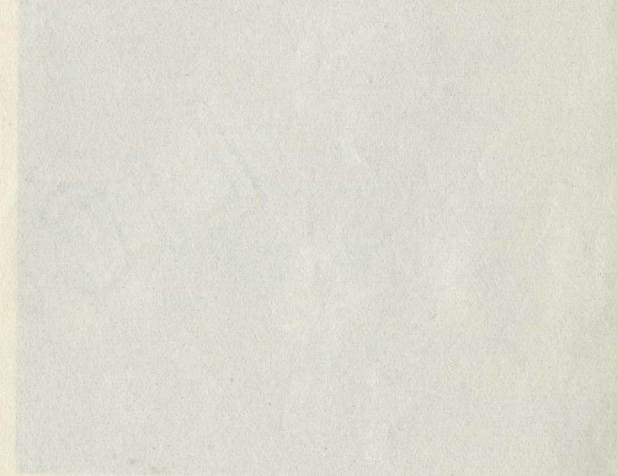
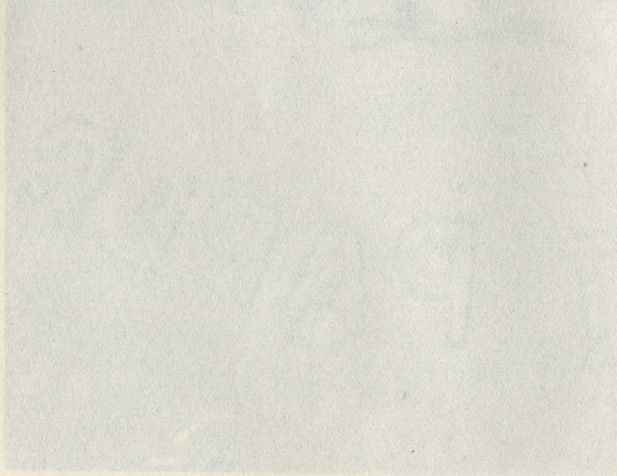
S a n i c u l a e u r o p a e a - Arāmā pussalā un Pīļeru birzē. Pirmais atradis Edv. Jansona kungs. Latgalē diezgan rets. Šo augu esmu vēl atradis mežā pie stac. Ilzēni un Kalupē.

U l m u s c a m p e s t r i s - viens liels koks L. Kaļina salā un kādi 10 mazi Apšu salā.

V e r o n i c a t e u c r i u m - trijās salās. Laikam šo augu salās atradis jau Lēmanis, bet apraksta zem vārda - V. latifolia var. major Schrad. Ārpus ezera V. teucrium atrodams pilskalnos.

Ješa ezera salu augu apskats ar to būtu nobeigts. Turpinot salu apskatu, mans augu saraksts, droši vien, būs vēl jāpapildina. Tāpat arī viens otrs augs varētu izrādīties vairākās salās atrodams nekā man to ir izdevies līdz šim konstatēt.

Atskaitot jau sākumā minētās koncentriskās piekrastes joslas, salas ir diezgan homogenas un pārāk mazas, lai tur varētu izveidoties noteiktas augu sab-bas. Izņēmums būtu dažas lielākās, kā Siena, Aitu un Lielā sala.



Siena sala
Cotnam...



Ezū ezers.



Siena sala

Cotoneaster nigra



Siena sala

Polemonium



Ješa ezers. Vidū redzama Milas sala



*Liepu sala
Dentaria bulbifera*



*Vilka astes sala
Cotoneaster nigra*



6. *Siena sala.*

Digitalis ambigua.